

บทที่ 6

สรุป ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และพฤติกรรมของประชาชนในการป้องกันสารฟลูออไรด์ : กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์ และศึกษาพฤติกรรม การป้องกันของประชาชนสารฟลูออไรด์ กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ โดยนำระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์หาความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันของประชาชน จากสารฟลูออไรด์ กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์

ขนาดของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จากสถิติข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน(พ.ศ.2541)มีจำนวนครัวเรือนในพื้นที่ หมู่ที่ 1,2 และ4 ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 369 ครัวเรือนและได้ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม และผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างแบบสอบถามในการวิจัยได้จำนวน 204 ตัวอย่าง และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์ ครบถ้วนเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ผลในการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 200 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เพื่อรวบรวมและเก็บข้อมูล ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันของประชาชน จากอันตรายของสารฟลูออไรด์ : กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์

หลังจากนั้นนำไปแบบสอบถามส่วนที่ 1 ทดลองใช้เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผลการคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR 20 ของคูเกอร์ ริชาร์ดสัน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่หาค่าความเชื่อมั่น ในทดสอบวัดกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .56 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ ความเชื่อมั่นยังน้อยเกินไปผู้วิจัยจึงนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับข้อคำถามบางข้อที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นยังอยู่ในระดับต่ำ และนำไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดิมได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น .76 ส่วนแบบสอบถามด้านพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์ ผู้วิจัยไม่ได้นำมาทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแต่ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่-

ปรึกษา ตรวจสอบเพื่อให้ได้สอดคล้องและสามารถวัดพฤติกรรมของประชาชนในการป้องกันจากสารฟลูออไรด์ กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ Taro Yamane ซึ่งมีความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 95 จะได้กลุ่มตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบวิธี Systematic Random Sampling โดยสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ ซึ่งได้จำนวนแบบสอบถามมาจำนวน 204 แบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสอบถามทำการตรวจสอบเรียงแบบสอบถาม ได้มีข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง จำนวน 200 แบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมพีวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package For The Social Science) ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติค่ามีขนิมเลขคณิต (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ (Percentage) ทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ของระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของฟลูออไรด์กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์คำนวณโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson Product Moment Correlation)

ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต,สัมภาษณ์หัวหน้าคนงานเหมืองแร่จำนวน 1 คน และผู้จัดการเหมืองแร่ จำนวน 1 คน ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 4 คนใช้กลุ่มตัวอย่างจากชาวบ้าน จำนวน 4 คนนี้สามารถที่สอดคล้องกันผู้วิจัยจึงใช้ตัวแทนชาวบ้าน จำนวน 4 คนจึงเพียงพอสำหรับการหาข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนที่อยู่ในกรอบของการวิจัยในครั้งนี้

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เจาะจำนวน 2 คนแรกคือ คนงานเหมืองแร่ที่ทำงานมาตั้งแต่อดีตและปัจจุบันยังทำงานเป็นหัวหน้าอยู่ในเหมืองแร่อยู่ คนที่สองคือผู้จัดการเหมืองแร่ และชาวบ้านที่สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้และได้ทำการสัมภาษณ์จำนวน 4 คนเป็นตัวแทน ของแต่ละ หอชมบ้าน และได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันผู้วิจัยจึงสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวมาอ้างอิงกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ ได้

6.1 สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์

ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 ตัวอย่าง มีระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์ อยู่ในระดับสูงจำนวน 96 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ(Percentage) 48 มีความรู้

ระดับปานกลาง จำนวน 93 คิดเป็นร้อยละ(Percentage) 46.5 คน มีความรู้ระดับต่ำ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ(Percentage) 5.5

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์ กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคะแนนพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสาร ฟลูออไรด์เฉลี่ยเท่ากับ(\bar{X}) 2.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) เท่ากับ 0.44 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับสูง มีจำนวน 2 คน เท่ากับร้อยละ 1 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 188 คน เท่ากับร้อยละ 94 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับต่ำจำนวน 10 คน เท่ากับร้อยละ 5 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับพฤติกรรมในการป้องกัน สารฟลูออไรด์อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องฟลูออไรด์กับพฤติกรรมการป้องกันสารฟลูออไรด์ ของประชาชน

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์คะแนนความรู้ ของประชาชนเรื่องสารฟลูออไรด์ กับพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ปรากฏว่า ความรู้และพฤติกรรมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .057 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแปลผลว่าแทบไม่มีความสัมพันธ์เลย และเป็นการไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์กรณี : การทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับสูง
2. พฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์กรณี:การทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของสารฟลูออไรด์กับพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากอันตรายของสารฟลูออไรด์ กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมนั้น ไม่มีความสัมพันธ์ในทางบวก

6.3 การอภิปรายผล

6.3.1 ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์

จากการศึกษา เห็นว่าจำนวน 98 ตัวอย่าง ร้อยละ (Percentage) เท่ากับ 48 ตัวอย่างที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 93 ตัวอย่าง ร้อยละ (Percentage) เท่ากับ 46.5 ตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับจำนวน 11 ตัวอย่าง ร้อยละ (Percentage) เท่ากับ 5.5 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับสูง

ส่วนเครื่องมือที่ใช้ทดสอบความรู้สร้างเพื่อทดสอบความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของสารฟลูออไรด์แต่จากการตรวจสอบได้พบว่าคำถามของแบบทดสอบความรู้บางข้อผู้ที่ตอบได้ จะต้องมีการศึกษาความรู้และได้รับการศึกษามาโดยเฉพาะ จึงจะสามารถตอบข้อคำถามได้ สำหรับผู้ที่ตอบถูกแสดงให้เห็นว่ามีความรู้เรื่องสารฟลูออไรด์จริง อาจเป็นไปได้ว่า ประชาชนได้รับความรู้จากประสบการณ์ ที่เคยทำงานในเหมืองแร่ฟลูออไรด์ จึงทำให้มีความรู้พื้นฐานในเรื่องของแร่ฟลูออไรด์ และประโยชน์หรือโทษของสารฟลูออไรด์ และบางรายประสบปัญหาด้านสุขภาพเช่นเช่นฟันตกกระทั้งครอบครัวและตัวเอง ปอดจากการสูดดมฝุ่นละอองจากการระเบิดแร่ จึงสนใจที่จะรักษา และการป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นมาแล้วและอาจเกิดขึ้นรุนแรงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของธนวรรณ อิมสมบูรณ์ (อ้างใน,พรเพิ่ม พรหมมาส,2541)ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลที่มีความห่วงใยในสุขภาพจะมีการปฏิบัติตัวในทางที่เป็นผลดีหรือลดเว้นการกระทำที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพ และนอกจากนั้นยังได้รับสุขศึกษาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครูที่โรงเรียน บางรายได้ข้อมูลความรู้เรื่องแร่ฟลูออไรด์จากกรมทรัพยากรธรณี และสำนักงานที่ดินอำเภอป่าาย ที่เคยร่วมสำรวจพื้นที่ด้วยกันมาก่อน

6.3.2 พฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์

จากการทดสอบแบบสอบถามประชาชนประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากอันตรายของสารฟลูออไรด์ อยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่าพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์กรณีการทำเหมืองแร่ฟลูออไรด์ ตำบลเมืองแปง อำเภอพานนั้นมีตัวแปรอื่นๆ ซึ่ง กิตติ วัฒนกุล(อ้างแล้ว) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมด้านความปลอดภัยกับการประหยัดเวลามนุษย์พยายามประหยัดเวลาบางครั้งก่อให้เกิดพฤติกรรมความปลอดภัยและยังกล่าวไว้ว่าพฤติกรรมความปลอดภัยกับความพยายามมนุษย์ไม่ชอบใช้ความพยายามมากนักถ้าวิธีการทำให้ปลอดภัยต้องใช้ความพยายาม มนุษย์ไม่ชอบใช้ความพยายามมากนักนอกจากนั้นยังกล่าวไว้อีกว่าพฤติกรรมความปลอดภัยและความสะดวกสบาย ถ้าวิธีการที่ทำให้ความปลอดภัยรู้สึกสบายน้อยกว่าวิธีการไม่ปลอดภัยบางคนจะเลือกวิธีการที่ไม่ปลอดภัย และในกรณีการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์ นั้นประชาชนไม่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เนื่องจากพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากอันตรายของสารฟลูออไรด์กรณี ตำบลเมืองแปง นั้นยกตัวอย่างจะต้องมีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากสาร ฟลูออไรด์ ที่นอกเหนือไปจากการใช้ชีวิตประจำวัน เช่นการจัดหาและบริโภคน้ำดื่มที่ปราศจากสารฟลูออไรด์การใช้หน้ากากกันฝุ่นจากการระเบิดแร่ การใช้ยาสีฟันที่มีส่วนผสมของสารฟลูออไรด์จำนวนน้อยหรือไม่ผสมสารฟลูออไรด์เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงการได้รับสารฟลูออไรด์เกินขนาด

ผู้ที่สามารถตอบแบบสอบถามพฤติกรรมบางข้อที่ประชาชนประพฤติปฏิบัติไม่ใช่เพื่อเป็นการป้องกันสารฟลูออไรด์ จากการสอบถามกับประชาชนในพื้นที่และได้พูดคุยกับประชาชนที่ได้ตอบแบบสอบถามเช่นข้อคำถามที่ว่า ท่านดื่มน้ำบรรจุขวด,น้ำโพลาลิสเพื่อป้องกันสารฟลูออไรด์บ่อยมากเพียงไร การที่ประชาชนดื่มน้ำบรรจุขวดหรือน้ำโพลาลิสอาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก ปัจจัยอื่นๆ เช่น ความสะดวก ความสะอาดในเรื่องเชื้อโรคแบคทีเรีย การตระหนักในเรื่องสารฟลูออไรด์ก็เป็นบางส่วนในการตัดสินใจเท่านั้น ที่ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำบรรจุขวดหรือน้ำโพลาลิส

6.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์ กับพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากสารฟลูออไรด์

จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจะเห็นได้ว่า ประชาชนมีความรู้เรื่องสารฟลูออไรด์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับการเก็บข้อมูลในเชิงคุณภาพที่ได้พูดคุยกับประชาชน กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้สังเกตและสัมภาษณ์ ทุกคนมีความรู้เรื่องแร่ฟลูออไรด์และสารฟลูออไรด์ดี

จากการทดสอบความสัมพันธ์คะแนนความรู้เรื่องสารฟลูออไรด์ผู้ที่ได้คะแนนความรู้อยู่ในระดับสูงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .057 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เปรียบเทียบจากเกณฑ์ การวัดระดับความสัมพันธ์ แทบไม่มีความสัมพันธ์เลย และเป็นการไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาตรี สองศรี(2542) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.12 ซึ่งแสดงว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางลบและค่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในการศึกษาครั้งนี้อาจมองได้ว่า การที่ประชาชนมีความรู้ในการป้องกันอันตรายของสารฟลูออไรด์อยู่ในระดับสูง แต่ระดับความรู้นั้น ยังไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันของประชาชนจากอันตรายของสารฟลูออไรด์อาจเกิดเนื่องจากปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่ป้องกันของประชาชนจากอันตรายของสารฟลูออไรด์ ที่อาจเกิดขึ้น อันได้แก่ปัจจัยต่างคือ

1. เศรษฐกิจของประชาชนค่อนข้างยากจน การจัดหาสิ่งดำรงชีวิตประจำวัน ที่สะอาดปราศจากสารฟลูออไรด์ ต้องใช้กำลังเงินกำลังทรัพยากรอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่ประชาชนจะจัดหาสิ่งทรัพยากรเหล่านั้น เช่นการสร้างถึงเก็บน้ำฝนเพื่อให้ได้น้ำสะอาดปราศจากสารฟลูออไรด์,การรับประทานพืชผักที่ไม่ได้ปลูกบริเวณ ตำบลเมืองแปงนั้น ยิ่งยากกว่าอีกเพราะส่วนใหญ่ประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรมปลูกพืชผักในบริเวณตำบลเมืองแปงอยู่แล้วสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ชาตรี สองศรี(อ้างแล้ว,2542)ที่ศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ว่าประชาชนยังห่วงเรื่องปากท้องมากกว่า การที่จะมีแบบแผนกิจกรรมรองด้านอื่นๆ

2. สภาพภูมิประเทศ,สภาพภูมิศาสตร์มีส่วนทำให้ประชาชนมีความลำบากในการจัดหาทรัพยากรที่สะอาดปราศจากสารฟลูออไรด์ จึงอาศัยความสะดวกในการหาทรัพยากรใกล้เคียงเพื่อ อุปโภค และบริโภค ซึ่งสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงเช่นน้ำอุปโภคบริโภคมีปริมาณสารฟลูออไรด์มากเกินไปอยู่แล้ว ส่วนในกรณีของคณงานท่าเหมืองแร่ นั้นขั้นตอนในการระเบิดแร่

ฟลูออไรด์นั้น จะระเบิดในที่โล่งและบางแห่งระเบิดในอุโมงค์ถ้า การระเบิดทั้งสองแบบนี้ มีฝุ่นของหินทรายและแร่ฟลูออไรด์ฟุ้งกระจายอยู่ ซึ่งคนงานจะเข้าไปทำการเก็บแร่ทันทีหากรอให้ฝุ่นจางหายต้องใช้เวลามากเกินไป คนงานส่วนใหญ่จะไม่ใช้หน้ากากกันฝุ่นเนื่องจาก ต้องซื้อเองและจากการสอบถาม เป็นการไม่สะดวกในการใส่หน้ากากกันฝุ่น ซึ่งนอกจากจะทำให้ได้รับฝุ่นของแร่ฟลูออไรด์แล้วยังเสี่ยงต่อการเป็นโรคฝุ่นหินเกาะติดในปอดและทางเดินหายใจ จากการสอบถามคนงานที่ต้องเร่งการทำงานเนื่องจากมีแรงจูงใจในเรื่องค่าตอบแทนค่าจ้างในการทำงานและโบนัสในการทำงานในเมืองที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเหมือง

3.ระยะเวลาของการเกิดอันตรายของสารฟลูออไรด์ยาวนานกว่าที่ประชาชนจะเห็นโทษของสารฟลูออไรด์จึงไม่ตระหนักและเกิดพฤติกรรมในการป้องกันสารฟลูออไรด์

4.ระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับสารฟลูออไรด์ไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันสารฟลูออไรด์เนื่องจากมีการกล่าวถึงปัญหาสารฟลูออไรด์เป็นระยะๆจึงไม่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันในระยะยาว

เครื่องมือประเมินพฤติกรรม ลักษณะการวัดพฤติกรรมผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบประเมินโดยผ่านมาตราประมาณค่า (Rating Scales) ซึ่งอาจได้พฤติกรรมไม่ตรงกับความเป็นจริง อันเนื่องมาจากบางส่วนของ การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลบางส่วนในโรงเรียน ที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย นักเรียนบางคนตอบข้อคำถามในลักษณะที่ควรปฏิบัติมากกว่าที่มีพฤติกรรมปฏิบัติจริง และนักเรียนบางคนยังลอกข้อคำตอบของเพื่อนและนำมาตอบแบบประเมินของตนเองแต่เป็นส่วนน้อยของการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

6.4 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่าการที่ประชาชนมีความรู้อยู่ในระดับสูงแต่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมแทบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการอันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้รวมทั้งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสาธารณสุข ที่รับผิดชอบสุขภาพของประชาชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในชุมชน ควรใช้ข้อมูลไปประกอบการวางแผนแก้ไขปัญหา

2. หน่วยงานสาธารณสุขสามารถใช้งานวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางเผยแพร่และแทรกสอดความรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันสารฟลูออไรด์ ในการนี้ผู้วิจัยขอเสนอขั้นตอนการศึกษาหรือและประสานงานต้องมีกระบวนการได้สวนสาธารณะตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในขั้นตอนการดำเนินงานมีการกระจายอำนาจโดยการปรับปรุงองค์การรัฐเพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหาโดยตนเองและขั้นตอนการรับผลประโยชน์ มีสิทธิรับรู้ข่าวสารจากหน่วยงานและทางราชการได้

6.5 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันสารฟลูออไรด์โดยเพิ่มเติมตัวแปรที่คาดว่าจะทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันสารฟลูออไรด์เพื่อที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์หรืออภิปรายสรุปผลได้กว้างและเป็นจริงยิ่งขึ้นไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงวิธีการที่จะทำให้ประชาชนปลอดภัยจากฟลูออไรด์ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและสนับสนุนประชาชนให้การดำรงชีวิตให้ปลอดภัยจากสารฟลูออไรด์สอดคล้องกับศาสตร์การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

3. ควรมีการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆที่ประชาชนจะอยู่พื้นที่ที่มีสารฟลูออไรด์ปนเปื้อนเกินมาตรฐานได้อย่างปลอดภัย เพื่อเป็นการเปิดมิติใหม่ของการศึกษาวิจัยในมุมมองที่กว้างและหลากหลายขึ้นในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างหรือผู้รู้ในท้องถิ่นที่มีภูมิปัญญาหรือโดยการเข้าไปสังเกตในพื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้าเป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหา (Action Research) อย่างเร่งด่วนด้วยเนื่องจากปัญหาอันตรายจากสารฟลูออไรด์ยังเป็นปัญหาของชุมชนบ้านเมืองแบ่งอยู่และผลการศึกษาวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังมีพฤติกรรมการป้องกันอยู่ในระดับปานกลาง เห็นควรให้ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันสารฟลูออไรด์ที่อยู่ในระดับที่สูงกล่าวคือมีพฤติกรรมป้องกันสารฟลูออไรด์ในระดับที่ปลอดภัย